

in genoemde Februari-aflevering bijna geheel over de zedelijke opvoeding bij het vervolgonderwijs. Ik kan niet nalaten, hier vooraf even op te merken, dat er in de pedagogische wereld weer een merkwaardige neiging komt naar de behartiging van de zedelijke opvoeding. Men is niet meer tevreden met onderwijs, met het aanbrengen van kennis en vaardigheid, maar men gevoelt, dat ieder, die met kinderen en jonge mensen in aanraking komt, alleen om ze maar wat te leren, toch ook mede-opvoeder wordt en daardoor een deel van de verantwoordelijkheid voor de zedelijke opvoeding draagt.

Een van de schrijvers nu in bovenbedoelde aflevering, Directeur van een vakschool voor meisjes, de heer H. Graf, stelde bij een 27-tal van zijn leerlingen eens een onderzoek in naar haar zedelijke begrippen. Hij stelde daartoe een briefje op, dat hij aan de meisjes in handen gaf. 't Was van dezen inhoud:

Lieve Vriendin!

Nu heb ik je een verrassende mededeeling te doen. 't Is mij eindelijk gelukt, 't boek machtig te worden, dat wij al zoo lang verlangden te lezen. Is dat niet fijn? Kom a.s. Zondag bij mij, dan kunnen wij 't ongestoord samen lezen. Mijn ouders zijn dan n.l. uit, maar ik moet bij mijn kleine zusje thuis blijven. Mijn moeder vindt het wel niet goed, dat wij dit boek lezen, maar dat zal wel zoo erg niet zijn. Ik heb 't goed verstoppt. Laat mij weten of je komt.

Je vriendin,
N. N.

De meisjes mochten nu vrij een antwoord op zoo'n brief zenden. Ze waren over 't geheel wel aardig ontwikkeld en kwamen ook niet uit kringen, waar men zich om de opvoeding van de kinderen volstrekt niet bekommert. Merkwaardig is nu zeker, dat slechts twee antwoorden, dat zij niet zouden komen, omdat ze zooiets verkeerd vonden. Eén wilde eerst aan haar ouders verlof vragen en de overige 24 zouden met vreugde komen en graag zich overgeven aan het genot van het verboden boek. Ze informeerden nadrukkelijk, of het boek toch wel goed verstoppt is. Niet allen doen het zonder knaging aan het geweten, maar daar zetten ze zich toch maar over heen. Eén schrijft:

„Ik merk uit je brief, dat je ouders uit zijn. Dat komt wel goed uit. Maar weet je zeker, dat je vader niet onverwachts zal thuiskomen? Mijn vader wil niet, dat ik romans lees.”

Een ander:

„Wat zal dat prettig zijn! Ik hoop, dat wij 't zullen kunnen uitlezen. We zullen de deur goed afsluiten, dat niemand ons geheim kan ontdekken.”

Weer een ander:

„Hoe je 't wel goed verstoppt? Als je moeder 't vindt, is alle pret bedorven.”

Eindelijk:

„De hoofdzak is, dat je ouders niet thuis zijn. Je kunt mij vertrouwen.”

Uit deze en andere uitlatingen blijkt ten duidelijkste, dat de meisjes wel gevoelden, dat ze verkeerd deden, maar ze gingen toch op de zaak in. 't Is waar, 't bleef hier bij plannen. Misschien zouden sommigen nog wel teruggeschrikt zijn, wanneer het op de opvoeding was aangekomen. Dat ze evenwel zoo spontaan op de zaak ingaan, bewijst wel duidelijk, dat er toch aan de sijnheid van conscientie wel wat ontbrak.

De heer Graf heeft de briefjes, zonder namen te noemen, op een ouderavond aan de ouders voorgelezen. Zoo kwamen ze dus wel aan de juiste adressen en kon niemand ontkomen aan de klem van de vermaning, die er in opgesloten lag, dat de ouders wel zeer noodzakelijk toezicht hebben te houden op de lectuur van de meisjes. Zoo'n enquête bewijst zeer duidelijk, dat de zucht naar het verbodene in de harten onzer kinderen woont. Van veel belang acht ik het ook, dat huis en school hierin samenwerken. De school verschaft in vele gevallen niet alleen lectuur aan de kinderen, maar vindt ook vaak ongezoekt de gelegenheid, er achter te komen, wat de kinderen zoal lezen. Ze kan dan de smaak in goede lectuur prikkelen en werkt zoo zonder twijfel mee aan de bevordering van gezonde „zedelijke begrippen”.

We wisten deze dingen wel, maar zoo'n enquête, al is het dan maar op zeer bescheiden schaal, bevestigt ons nog weer eens in onze overtuiging, staft de waarheid ervan zelfs met getallen.

Gr.

G. MEIMA.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Het lied in de Evangelisatie.

Voor een paar maanden schreef ik in dit blad een artikel over het lied in de Evangelisatie. Daarbij legde ik er den nadruk op, dat ook in het gezongen lied geen ander dan het Gereformeerde Evangelie door ons mag worden gebracht. Daarom kunnen niet alle liederen, die in Evangelisatiebundels zijn opgenomen, door ons worden gebruikt. Speciaal vestigde ik de aandacht op den bekenden bundel van Joh. de Heer, waarin de dwaling der algemeene verzoening wordt geleerd.

In „Het Zoeklicht”, het weekblad van Joh. de Heer, is hierop gereageerd. De Redacteur heeft

aan zijn beschouwing een geheel artikel gewijd. Daarin heeft hij trachten aan te toonen, dat hij in zijn liederbundel geheel naar de Schrift het Evangelie brengt.

Hij wil aantonen, dat zijn beschouwing van het verlossingswerk van Christus is geput uit de Schrift. De Bijbelteksten, die hij daartoe aanhaalt, ga ik hier niet bespreken en weerleggen. Dat doe ik in de „Zwolsche Kerkbode”, waarin breder de dwaling der algemeene verzoening wordt besproken. Alleen zij ook hier opgemerkt voor lezers van „De Reformatie”, die misschien ook „Het Zoeklicht” lezen, dat de kwestie in het geheel niet ligt, zooals De Heer haar heeft gesteld.

Dat blijkt elk ter zake kundige, die gelezen heeft, wat in „Het Zoeklicht” tegenover mij is gezegd. En dat wordt eveneens openbaar in het artikel, waarin de genoemde liederenbundel wordt verdedigd. Wie zich verdedigen wil, moet zich verdedigen ten opzichte van de meening, waarover hij is aangevallen. Wie verdedigt, wat niet wordt aangevallen, doet niets dan tijdverspillen en strijden tegen zijn eigen vergissingen. En dat doet de Redacteur van „Het Zoeklicht” tegenover mij.

Een deel van zijn artikel leg ik den lezers voor. Hij schrijft in het begin het volgende:

„Ds Bouma is wat den Zangbundel betreft zoo welwillend, dezen niet geheel en al op den index te plaatsen. Hij geeft alleen in overweging een lijstje er in te leggen met de „verboden” nummers, d. w. z. die liederen waarin aangedrongen wordt op persoonlijke bekeering en geloof en die naar zijn inzien „besmet” zijn door de „Algemeene verzoeningsleer”.

De door mij bestreden dwaling der algemeene verzoening omschrijft De Heer hier als hebbende dezen inhoud: „met den meesten aandrang aan alle menschen het Evangelie te verkondigen”; „liedert, waarin aangedrongen wordt op persoonlijke bekeering en geloof”.

Ja, wanneer dat de algemeene verzoening was — dan was ze geen dwaling; dan was ze geheel naar de Schrift en werd door alle Gereformeerden beloden en beleefd. Maar dat is de algemeene verzoening niet. De algemeene verzoening is de leer, dat Christus voor alle menschen stierf en het voor allen mogelijk maakte, zalig te worden. En dat is geheel iets anders dan „Het Zoeklicht” er van maakt. Die twee hebben met elkander niets, niets te maken. Gereformeerd en dus Schriftuurlijk is, aan alle menschen hoofd voor hoofd, zonder nader onderzoek, of het wel uitverkorenen zijn, te prediken: „Geloof in den Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden”.

Daarom doet het eenigszins komisch aan, als „Het Zoeklicht” eenige Psalmversjes tegen mij in het vuur gebracht heeft om me te verslaan. Hij schrijft:

„Het komt mij voor, dat deze „zuiveringsactiek” haar consequentie vraagt ook ten opzichte van onze berijmde Psalmen, Gereformeerde liederbundels en zelfs ook van den Bijbel.

Om met de Psalmen te beginnen zal het toch volgens het beginsel van Ds Bouma en de consequente toepassing daarvan heel moeilijk zijn om sommige Psalmverzen geheel afzonderlijk te doen zingen zonder nadere toelichting. Ik denk daarbij aan

Ps. 95: 4: „Zoo zij Zijn stem dan heden hoort, Geloof in Zijn heil- en troostrijk Woord: Verhardt u niet, maar laat u leiden”.

Ps. 103: 2: „Loof Hem, Die u al wat gij hebt misdreven, Hoeveel het zij, genadig wil vergeven”.

Ps. 86: 3: Heer, door goedheid aangedreven, Zijt Gij mild in 't schuldvergeven; Die u aanroep in den nood, Vindt uw gunst oneindig groot”.

Ps. 25: 6: „Wie heeft lust den Heer te vreezen”, enz. enz.

't Zal toch noodig zijn, bij het zingen van deze verzen telkens te zeggen, tot wie deze uitnodigingen gericht zijn, opdat bij de menschen niet de indruk gewekt wordt, dat ze voor het algemeen bestemd zijn”.

Neen, waarde Redacteur, die Psalmversjes zeggen niets voor uw noch voor mijn standpunt. En de door U daaronder gemaakte toepassing draaft geheel en al mijn bezwaren tegen uw leer voorbij. Wat U daar zegt, heb ik nooit en nergens bestreden. Ge hadt U de moeite van het opzoeken gerust kunnen besparen. De dwaling der algemeene verzoening, die ik bestreed, wordt daar met geen enkel woord genoemd. En U kunt er verzekerd van zijn, dat ik nooit eerst bij het zingen van een dezer verzen zeg, tot wie deze uitnodigingen gericht zijn. Ik predik evenals elk Gereformeerd prediker het Evangelie even ruim als Gij het doet. We noodigen zondaars even ruim als Gij. In de noodiging tot alle menschen tot Christus en het aandrigen op persoonlijk geloof is er geen ruimer standpunt mogelijk en denkbaar dan het Gereformeerde, dat toch de algemeene verzoening bestrijdt.

Ge hebt U in het gebruiken van dit wapen vergist, want het keert zich in het geheel niet tegen mij. Het strijdt alleen maar tegen U zelf, inzonderde het U noopt, eerst eens grondiger U te herinneren, wat toch eigenlijk de leer der algemeene verzoening is. Dan zult U nooit meer U tegen mij of tegen eenig Gereformeerd verdedigen met de nooit bestreden stelling te poneeren, dat de Schrift toch gebiedt, het Evangelie aan allen zonder onderscheid te prediken.

Ditzelfde blijkt duidelijk de fout van den Redacteur van „Het Zoeklicht”, als hij over zijn eigen Zangbundel iets ter verdediging zeggen gaat. Daarover schrijft hij het volgende:

„En nu komen we nog even terug op den Zangbundel. Het zou de moeite loonen de door Ds B. gewraakte liederen uit den Zangbundel te vergelijken met „liedert”, die in streng-Calvinistische kringen gezongen worden. Men zou dan bespeuren dat het hier ook alleen de kwestie maar weer is dat twee menschen hetzelfde kunnen zeggen, en dat toch de een gelijk heeft en de andere ongelijk.”

Ik ben te zeer met arbeid belast om een-omvangrijk onderzoek in te stellen. Ik heb alleen maar even den laatst verschenen Zangbundel „Stemmen des Heils” voor den dag gehaald, welke liederenbundel speciaal is bijeengebracht door Ds Douma, Geref. Predikant te Den Haag, om te voorzien in een behoefte van de „Gereformeerde Evangelisatie”. We mogen dus verwachten, dat deze bundel ons het beeld van extra volkomen zuiverheid biedt ten opzichte van de Gereformeerde opvatting der verzoening, prediking der bekeering, enz.

We zullen nu enkele door Ds Bouma „gecensureerde” liederen plaatsen naast de door Ds Bouma aanbevolen liederen in den Gereformeerden Zangbundel. Het kan misschien liegen aan mijn „Theologische ongeschontheid”, maar ik kan geen onderscheid daartusschen ontdekken. Zie hier een bloemlezing!”

Een geheele rij van liederen uit den bundel van Ds Douma en van De Heer staat broederlijk naast elkaar. En ik kan me voorstellen, dat menigeen, die niet al te goed weet, waar de fout der algemeene verzoening schuilt, met voldoening bij het lezen en vergelijken heeft geconstateerd, dat er nu toch geen grein onderscheid bestaat tusschen die beide bundels; evenals De Heer dat natuurlijk in gemoede meent. Vermoedelijk heeft menig lezer van „Het Zoeklicht” in zichzelf of tegen z'n vrouw gezegd: „Zie, daar heb je het nu. De bundel van Douma leert hetzelfde als die van De Heer. Hij heeft zelfs verschillende nummers uit den bundel van De Heer overgenomen; zelfs één, die Ds Bouma op den index had geplaatst. Kan er nu ooit beter worden bewezen, dat heel die bestrijding door Ds Bouma ten onrechte was? Als die man het niet eens is met De Heer, is hij het ook niet met Douma en moet hij ook tegen diens bundel maar eens een artikel schrijven”.

En toch maakt de Redacteur van „Het Zoeklicht” ook hier weer dezelfde vergissing, die boven werd signaleerd. Het zal vermoedelijk inderdaad liggen aan de „Theologische ongeschontheid” van den Redacteur, dat hij geen onderscheid kan ontdekken.

Laat ik trachten, dat hem duidelijk te maken, dat er tusschen den bundel van Ds Douma en den zijnen waarlijk groot onderscheid bestaat; dat in den eerstgenoemden de dwaling der algemeene verzoening niet wordt geleerd, die toch wel in den laatstgenoemden voorkomt.

De leer der algemeene verzoening is de leer, dat Christus voor allen stierf en dat nu elk maar zelf moet weten, of hij het ook voor hem verworven heil wil aannemen ja dan neen; meer dan de mogelijkheid der zaligheid heeft Christus niet verworven.

Als ik nu de liederen van Ds Douma, door „Het Zoeklicht” samengebracht, nalees, ontdek ik, dat er niet één enkele maal dit Evangelie in voorkomt. Geen woord en geen letter is er, die het zoo voorstellen.

En in de rij van liederen uit den bundel van De Heer, die er naast staan afgedrukt, lees ik keer op keer die voorstelling.

Dat is het punt van onderscheid tusschen de beide bundels. Ze noodigen beide tot Jezus; daarin zijn ze geheel gelijk. Maar in de voorstelling van het verlossingswerk wijken ze heel ver van elkander af.

De twee eerste verzen, die in „Het Zoeklicht” naast elkander zijn geplaatst, wil ik overnemen, om het aan de lezers duidelijk te maken.

Liederen uit den „Gereformeerden” Bundel van Ds Bouma (het gespatieerde in de verzen is van de Zoeklicht-Redactie).

No. 93.

Heerlijk woord voor iedereen:

Daar is plaats bij 't kruis!

Daar is redding, daar alleen,

Daar is plaats bij 't kruis.

Stroomen van genade en vrede

Vloeien uit Gods liefdezee.

Zondaars, komt! brengt anderen mee:

Daar is plaats bij 't kruis!

Liederen uit den Bundel van Joh. de Heer, welke door Ds Bouma op het verbodslustje geplaatst zijn.

No. 128.

Vlied, o zondaar, o vlied nu,

Daar is plaats bij 't kruis;

Jezus gaf zich ook voor u,

Daar is plaats bij 't kruis.

Levensstroomen uit zijn zij

Vloeien steeds voor u en mij.

Rijk of arm, komt allen vrij.

Daar is plaats bij 't kruis.

Stroomen van genade en vrede

Vloeien uit Gods liefdezee;

Zondaar, komt, brengt and'ren mee,

Daar is plaats bij 't kruis.

Deze twee liederen zijn gelijk in het noodigen tot Christus. Maar het door mij op het verbodslustje geplaatste zegt tot elk zondaar: „Jezus gaf zich ook voor u”. En dat zegt het door Ds Bouma genomen lied niet, met geen enkel woord! Het eerste leert de algemeene verzoening, het tweede niet! Er is inderdaad onderscheid. Wie dat niet kan ontdekken, is me een raadsel.

Laat
Zoek
lij op
gezet.
(Geref
algeme
tuurlij
zijn ve
heel o
dat ik
Hij ve
Er
van D
trappa
liedert
uit
overg
key
den u
Ech
zooals
aardig
maat
geno
Den
het is
Neen,
nemen
ning
Het
lig in
het li
gezuiv
Bef
stemm
is, al
kan e
Redac
hij ju
liedert
anda
nemer
terend
licht
spelen
Ik
van l
lied i
hem l
(ik be
mijn
Ik
duidel
schil
belijde
den i
Met
voor
ondan
schier
als hi
God l

Nar
vraag
de be
teren
blad
dit ve
motiv
ny to
Eve
die d
heeft
congo
Alle
eerst
zitter
op al
Er w
Over
die m

H
vrai
had
aan
wer
geke
even
den
gast
narr
zoo
wor
of g
eem
naa

Oy
genoo
V
verv
der
een
ged
bij
lerb

in Zang-
De B. ge-
lijken met
ringen ge-
st het hier
menschen
geijk heeft

umvangrijk
even den
des Heile"
el speciaal
redikant te
an de „Ge-
verwach-
volkomen
meerde op-
ering, enz.
nureerde"
aanbevolen
l. Het kan
geschoold-
artusschen

undel van
lijk naast
mengeen,
algemeen
het lezen
r nu toch
die beide
igemoede
van „Het
v gezegd:
in Douma
heeft zelfs
van De
Douma op
oit beter
door Ds
het niet
et Douma
maar eens

Het Zoek-
die boven
inderdaad
heid" van
kan ont-

te maken,
na en den
t; dat in
eene ver-
el in den

s leer, dat
maar zelf
erworven
de moge-
erworven.
door „Het
k ik, dat
voorkomt,
zoo voor-

undel van
t lees ik

n de beide
aarin zijn
t van het
kander af.
Zoeklicht"
vermenen,
n.

n" Bundel
is van de

nee:

leer, welke
e geplaatst

noodigen

verbods-

Jezus gaf

De Douma

oord! Het

et tweede

et dat niet

Laat ik er bijvoegen: niet alle liederen, die „Het Zoeklicht" in het besproken rijtje aanwijst als door mij op den index geplaatst, heb ik werkelijk daarop gezet. De liederen 511 en 72 bevatten naast de (Gereformeerde) noodiging ook het Evangelie der algemeene verzoening. Het eerste bestrijft ik natuurlijk niet, het tweede wel. De Heer nam in zijn verdedigingslijstje die liederen niet in hun geheel op, maar slechts ten deele. En juist dat deel, dat ik niet bestrijft; wat ik bestreed, liet hij weg! Hij verdedigde, wat ik niet bestreed.

Er is waarlijk onderscheid tusschen de bundels van Douma en De Heer. Dat kon nog met een frappant voorbeeld uit de beide boven afgedrukte liederen worden aangetoond. Beide zijn genomen uit hetzelfde lied: „Plaats bij het kruis". Het is overgenomen uit de opwekkingsliederen van Sanket. Douma nam het over „met toestemming van den uitgever Joh. de Heer te Rotterdam".

Echter niet geheel. Het is bij Douma niet precies zoals bij De Heer. Wie vergelijkt, ziet iets eigenaardigs: het lied telt vier coupletten, maar Douma heeft er maar drie overgenomen. Een is weggelaten.

Denk niet, dat het een vergissing is; lezer, of dat het is, omdat Ds Douma het minder mooi vond. Neen, maar dat ééne kon en wilde hij niet overnemen, omdat het de algemeene verzoening leert! Het is juist het bovenafgedrukte couplet. De daar gebruikte woorden waren een dwaling in het prachtige lied. Daarom heeft Ds Douma het lied overgenomen, maar eerst van zijn dwaling gezuiverd.

Beter en klemmender bewijs, dat de overeenstemming tusschen beide bundels niet zoo roerend is, als „Het Zoeklicht" ons wil doen gelooven, kan er wel niet geleverd worden. Men mag den Redacteur van „Het Zoeklicht" dankbaar zijn, dat hij juist deze keuze deed. Had hij deze beide liederen niet naast elkaar geplaatst, licht was mijn aandacht er niet op gevallen. Zoo heeft hij uitnemend meegelopen, om zijn eigen ongelijk schitterend in het licht te stellen. Hij heeft zijn zoeklicht wel eens minder juist op de dingen laten spelen!

Ik had iets willen schrijven over wat hij zegt van het ontbreken van het Nieuw-Testamentisch lied in onze Gereformeerde Kerken, wat ik met hem bejammer en een smaad voor Christus acht (ik ben het echt in vele dingen met hem eens), maar mijn artikel zou te lang worden.

Ik hoop, den Redacteur van „Het Zoeklicht" duidelijk te hebben gemaakt, dat er inderdaad verschil is tusschen wat hij leert en wat Gereformeerde belijdenis is. En dat zijn bundel voor Gereformeerden in zijn geheel niet bruikbaar is.

Met hem ben ik van meening, dat zijn bundel voor velen tot zegen is geweest. Maar dat is dan ondanks de dwalingen, die daarin voorkomen. Misschien zou zijn bundel nog meer tot zegen zijn, als hij het Evangelie bracht geheel en al zóó, als God het ons gegeven heeft.

C. B.

PERS-SCHOUW.

De Gereformeerde Studentenbeweging.

Namens de leiding der G. S. B. is de pers gevraagd, zich vooralsnog niet uit te spreken over de beslissing, die op het jongste congres te Lunteren gevallen is met betrekking tot de ook in ons blad gemelde en besproken Kamper motie. Aan dit verzoek om te wachten tot in „Fraternitas" de motiveering zou gegeven zijn, heeft men zich tot nu toe gehouden.

Evenwel zijn er indrukken van congresgangers, die de kennismaking waard zijn. Dr C. N. Impeta heeft in twee bladen zich uitgesproken over het congres.

Allereerst in „De Bazuin". Dr Impeta deelt allereerst mee, dat hij het openingswoord van den voorzitter gelukkig, en de toespraak van ds Kuipers op allen terstond en geheel beslaglegend vond. Er waren 117 studenten, onder wie 17 meisjes. Over de sprekers, die er waren, en de anderen, die niet konden of wilden komen, zegt dr Impeta:

Het viel te betreuren, dat een geheele rij eerst-gevraagde sprekers, door de omstandigheden gedwongen, hadden moeten bedanken, of ook; niet hadden willen aannemen. Dit had tot gevolg dat niet van elk onderwerp, nu door den Spreker, die wel op verzoek was gekomen, behandeld, kon gezegd worden, dat het in even sterke mate diende tot een ons verder brengen op den weg naar het gestelde doel. Ook was het aantal gasten dit jaar buitengewoon klein, gasten die uiteraard ook niet op alle terrein deskundig konden heeten, zoodat slechts zelden hunne stemmen gehoord konden worden bij de gedachtenwisseling, als het soms noodig of gewenscht scheen het een en ander dat huns inziens eenigermate scheef liep weer te pogen recht te zetten naar de Gereformeerde lijn.

Over het referaat van mevrouw De Hartog, echtgenote van Prof. dr A. H. de Hartog:

Vooraf bij dit referaat echter, al was er zeer zeker verwijzing naar de noodzakelijkheid en de betekenis der wedergeboorte, miste men, trouwens naar allen eenaarig oordeel, te noode den stevigen opbouw der gedachten in positief „gereformeerden" geest; het bleef bij deze Spreekster alles te zeer in het maken van allerlei formeele onderscheidingen hangen.

Vooris meent dr Impeta, dat 2-erlei strooming valt aan te wijzen:

De ééne categorie (ik moet me terwille van de beschikbare plaatsruimte kort uitdrukken) wil in alles en vóór alle dingen „Gereformeerd" zijn in de oude gangbare betekenis van het woord; de andere categorie wil ook „Gereformeerd" zijn, maar vat dat dan op, en beschouwt het als haar even goed recht om 't zoo op te vatten, in den zin van (korthoudshalve gezegd) de groep-Geelkerken; of dweept met Barth; of stelt het „op God gericht zijn" tenslotte feitelijk boven Schrift en Belijdenis, althans boven het zich ten nauwste houden aan beide, en dergelijke. Ook heeft deze categorie een „aanhang", die nog niet met zich-zelf klaar is. De ééne groep redeneert als volgt:

We zijn niet een „kerk" die over haar belijdenis naar haar beste weten mag waken; we zijn een groep studenten; de afwijkingen zijn nog te incidenteel, te weinig ingedacht, te weinig tot ontwikkeling gekomen, om ons tegenover elkander te doen staan; we divergeeren, maar we botsen nog niet; we hebben daarenboven nog o zooveel gemeen, als gemeenschappelijk bezit en als gemeenschappelijk streven; we zoeken samen; we worstelen; we mogen immers ook, juist als studeerenden, voor zoovele moeilijkheden (héél anders immers ook nog dan die door de „Geelkerken-kwestie" rechtstreeks aan de orde zijn gesteld of te „Assen" zijn behandeld) niet zoo maar uit den weg gaan of die met een groot gebaar terzijde schuiven; we hebben, als studierend in verschillende faculteiten, en als komend uit één milieu en als in den wortel althans veelszins eens geestes, elkander noodig. Ook hebben we tegenover twijfelenden enz. een soort „zendingstaak"; zoodat Dr Bavinck het op dit congres uitdrukte: „gij zoekt ze soms ver, uw zendingsobjecten, gij vindt ze op twee meter afstand". Waar nog bij komt, dat uiteenscheuring der G. S. B. tot praktisch gevolg zou hebben, dat, reeds uit geldgebrek van elk van beide „groepjes" die dan zouden ontstaan, Fraternitas den dood zou sterven en van de Lunterse Congressen dit tiende het laatste zou zijn geweest (in verband met den hoogen huurprijs der gebouwen en de verzorgingskosten); nog afgezien van de meer ideale verliezen waarop een geslagen en dan bijna onheilbare breuk ons zou komen te staan.

Terwijl de andere groep zich aldus uitspreekt:

Op den duur moeten we toch opbouwen en onze Gereformeerde levensbeschouwing van de beginselen uit zoeken te verrijken en te verdiepen. En hoe zullen we dit nu met vrucht kunnen doen wanneer in de G. S. B. twee toch over het primaire verschillend denkende groepen: juridisch beschouwd met geheel dezelfde rechten naast elkander blijven staan? Als er twee stroomingen zijn, die wederkeerig elkanders Schriftbeschouwing niet zuiver achten en ook ten aanzien van het kerkelijk leven het met elkaar oneens zijn, hoe zullen zij principieel voortbouwen uit één beginsel, wanneer de éénheid van beginsel feitelijk onder hen wordt gemist? Zal niet telkens weer de één afbreken (ook dan in 't zelfde Studentenblad) wat de ander opbouwt? Een zijn in organisatie is iets méér, maar moet niet geestes-éénheid primair zijn en organisatie-éénheid secundair? Is principieele zuiverheid en vastheid den student niet evenzeer noodig als ieder ander die Gereformerd wil zijn? Bovendien, is het voor de jong-aankomenden niet een gevaar, om geworpen te worden in wat spoedig zou kunnen blijken te zijn een maastroom van meeningen, waarin zij ras de kluts kwijt raken? — Daarom houden wij het ervoor, hoezeer ons scheiding pijn zal doen, dat er moet komen een G. S. B., die Schrift en Belijdenis aanvaardt en beziet zoodat De Gereformeerde Kerken in Nederland die aanvaarden en bezien, terwijl we de hoop uitspreken, dat wij zool- wel als degenen die buiten deze „beweging" blijven en toch ook Gereformerd willen heeten, in persoonlijke verhouding niet tegenover elkaar stand, elk uit eigen beginsel aan den arbeid kunnen tigen, arbeid waarvan dan meer gezonde vrucht mag worden verwacht.

„Zendingsobjecten zijn er ook op 2 Meter afstand." Juist. Dit is nu precies waar het op aankomt. Wil ik aan dien allernaaste iets geven, dan moet ik om zijnenwille dat bezit zuiver houden. De zendingstaak wordt ingedacht en geregeld naar vast principe door wie ze ter hand neemt; subject en object kunnen niet samen de regeling ervoor treffen als gelijkgerechtigden. Men kan voorbeelden aanwijzen van andere organisaties (b.v. tweerlei lidmaatschap, werkend en sympathiseerend), die de ongelijken niet als gelijken behandelt en toch de mogelijkheid van geestelijk verkeer veilig stelt.

Overigens deelt dr Impeta mee, dat de stemming op het Congres z.i. goed was:

Een spreker aan het kampvuur merkte op dat hij bevreemd was geweest dat de stemming in deze „crisis"-dagen (hij had „De Reformatie", dienselfden avond verschijnende, nog niet kunnen lezen) minder goed zou zijn gebleken; hij was dankbaar dat die stemming, integendeel, zoo perfect had mogen heeten. Inderdaad was die stemming een uitstekende; waarbij in aanmerking moet worden genomen dat de genoemde „Kamper-motie" op 't Congres niet ter sprake kwam (het Algemeen Bestuur had er de dag tevoren langdurig over vergaderd) en dat de „Kerkelijke kwestie", bij de gesprekken-in-wijden-kring, eerst nog al eens even opgerakeld, al spoedig nauwelijks meer werd aangeroerd.

Dit laatste citaat is genomen uit het „Geref. Jongelingsblad".

Later kom ik hopelijk nog wel op de zaak der G. S. B. terug.

„De Hervorming" over prof. de Zwaan.

In „De Hervorming" (vrijzinnig) zegt ds D. Drijver over prof. de Zwaan (ethisch):

Hij acht het een wetenschappelijke fout het wezen eener geestelijke beweging als het Christendom, te zoeken in haar oorsprong. Naar het voorbeeld van de

werkmethode gangbaar in de plant- en dierkunde, wil hij dat wezen veeleer aanwijzen in datgene, wat in den voortgang der geslachten als blijvende kern is te beschouwen. Dit bij alle wisseling van denkebeelden blijvende in het Christendom is dan volgens Prof. de Zwaan dat de Christenen van alle eeuwen hun geloofs-gedachten belichamen (objectiveren) in Christus.

Theologen proeven hier terstond iets van „het geloof der gemeente", van ouds het steunpunt der ethische orthodoxie.

Hierover echter thans niet.

Het merkwaardige, waarop ik in het orgaan van een oude vereeniging, die het opneemt voor de vrije vroomheid, heb te wijzen, is dat de Groninger hoogleraar, wiens oratie onze aandacht meer dan waard is, hij eens in i. zeer verdiende kritiek op de gangbare vrijzinnige beschouwing, loch op en top als vrijzinnig man te werk gaat, doordat al zijn kritiek voortkomt uit eigen inzicht.

Met ons wil hij blijkbaar niet weten van een godsdienst, die eenmaal in de jaren zooveel en zooveel van Godswege geopenbaard is door Christus. Want in dat geval ware ook voor hem de eenige weg: teruggaan naar de bron, welke, zoo de evangeliën geen waarde-loos getuigenis bevatten, nergens anders gelegen kan zijn dan in vier eerste boeken van het Nieuwe Testament.

Tegenover een Christendom, dat eenmaal uit de eeuwigheid ingedaald in den tijd, geopenbaard voor ons ligt in de geschiedenis, stelt hij een Christendom, dat, in de wereld gegroeid van de eerste eeuw af tot de twintigste toe, en nog immer bezig te groeien, in zijn voortgaande ontwikkeling moet worden bestudeerd, zal men zijn wezen leeren kennen.

Waar Protestantische orthodoxie aldus den bijbel als kenbron van het eens door God als eenigen waren godsdienst geopenbaarde Christendom prijs geeft en bijgevolg ophoudt orthodoxie te wezen, daar heeft het onzerzijds geen zin meer te spreken van onze vrijzinnigheid.

„Ophouden orthodoxie te wezen."

Het is kras gezegd, omdat het waar is.

Over een juridisch pleidooi.

In „Leeuwarder Kerkb." zegt dr W. A. v. E. S. sprekende over het proces tegen ds Vermeer, die tot de groep-Geelkerken overging, doch de pastorie der door hem verlaten Geref. kerk blijft bewonen:

Het standpunt, dat Mr A. C. G. Proosdy, als advocaat van de Schismatieke groep, de vorige week innam bij het proces over de pastorie van de Gereformeerde kerk te Nijemirdum mag o.i. niet onopgemerkt aan de aandacht voorbij gaan.

Even later:

We kregen in kerkrechtelijk, maar ook in allerlei ander opzicht wel eens vreemde dingen te hooren.

Zoo, dat een lid eener kerk, ook een predikant, zich wel aan een „kerkverband" kan onttrekken, zonder daarmee ook tevens den band met zijn eigen kerk te verbreken, terwijl naar gereformeerd kerkrecht een „kerkverband" toch een verband van „kerken" is en dus de leden persoonlijk alleen in en met hun kerk en met dit kerkverband in gemeenschap staan. Of ook, dat Ds Vermeer zich wat vergist had, dat hij eigenlijk den brief waarmee hij zich aan het „kerkverband" onttrok, aan zichzelf had behoorde te adresseren.

Nota bene: dat men aan zichzelf schrijft, dat men zich onttrekt aan een college waarvan men zelf voorzitter is. Had hij daartoe den brief ook bij zichzelf in de bus moeten doen?

Nog later:

Daartoe moest op de ééne of andere wijze een recht van den tegenwoordigen kerkeraad van Ds Vermeer, op de door hem nog gebruikte pastorie worden duidelijk gemaakt.

Mr Proosdy beproefde dit door te betoogen dat er ten aanzien van de Gereformeerde kerk van Oude- en Nijemirdum een splitsing zou hebben plaats gehad, en men daarom van beide zijden aanspraak bijv. op een deel der goederen, kon maken.

Nu weten we niet dat in onze kerkenordening ergens van kerk-„splitsing" sprake is.

De voorbeelden door Mr Proosdy bijgebracht waren al weinig overtuigend.

In het bijzonder dan van de onderscheiding van een Gereformeerde kerk op de ééne of andere plaats in A en B, waarover ook de president van de rechtbank eenige opheldering vroeg.

Ieder weet dat de onderscheiding in Gereformeerde kerk A en B een maatregel was, niet om een kerk te „splitten", maar juist om twee te voren op zichzelf bestaande kerken tot één te brengen. Van een „splitsing" bijv. van de Gereformeerde kerk van Deventer is nooit sprake geweest. Op zijn hoogst zou er uit zijn af te leiden, dat het dus wel mogelijk is, dat er in een zelfde plaats twee Gereformeerde kerken bestaan. Wat daaruit echter voor een eventuele „splitsings"-theorie zou af te leiden zijn, is ons niet duidelijk.

Ten slotte:

Tot hiertoe heeft dan ook de kerkelijke beweging welke zich om den naam van Dr Geelkerken groepeerde zelf een geheel ander standpunt ingenomen. Ook Mr Proosdy zelf. Vreemd dat deze desniettemin zich voor zijn splitsings-theorie bij de procedure juist beriep op de overwegingen van de overeenkomst welke de Gereformeerde kerk van Amsterdam-Zuid met de Gereformeerde kerk buiten het verband had aangegaan. Daar lezen we — en dit stuk is toch mede onder de auspiciën van Mr Proosdy opgesteld — „In aanmerking nemende dat de beide Geref. kerken voornoemd, zijn voortgekomen uit de ééne onverleete Gereformeerde kerk" enz., „dat zij elke aanspraak er op maken kerkdijk de eenige, zuivere, rechtzinnige en rechtmatige voortzetting dier kerk te zijn" (c.v.o.).

„De eenige zuivere, rechtzinnige en rechtmatige voortzetting dier kerk." Dit is dus wel heel wat anders dan nu twee gesplitste kerken.